

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România (www.ier.ro). Permisuniunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

CURTEA EUROPEANĂ PENTRU DREPTURILE OMULUI

Secția a doua

CAUZA HODOȘ ș.a. împotriva ROMÂNIEI

(Petiția nr.29968/96)

HOTĂRÂRE

Strasbourg

21 mai 2002

Această hotărâre va deveni definitivă în condițiile prevăzute de articolul 44 alineat 2 din Convenție. Hotărârea poate suferi modificări de formă.

Traducere din limba franceză *

În cauza Hodoș și alții împotriva României,

Curtea Europeană pentru Drepturile Omului (secția a doua), judecând într-un complet format din :

J.P.Costa – președinte,

A.B.Baka

C.Bîrsan

K.Jungwiert

V.Butkevych

Doamna W.Thomassen

A.Mularoni, judecători

și doamna S.Dolle, grefier de secție

După ce au deliberat în camera de consiliu la data de 30 aprilie 2002,

Pronunță decizia de mai jos :

PROCEDURA

1.La originea cauzei se află o petiție nr.29968/96 îndreptată împotriva României și dintre care trei cetățeni ai acestui stat, doamna Elena Hodoș, domnul Alexandru Liviu Hodoș și domnul Gheorghe Hodoș (“reclamanti”), au sesizat Comisia europeană pentru Drepturile Omului (“Comisia”) la data de 19 decembrie 1995, în virtutea vechiului articol 25 al Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (“Convenția”). După decesul, din 8 iulie 1999 a doamnei Elena Hodoș, moștenitorii săi, și anume, domnișoara Mihaela Marie-Rose Hodoș, domnul Alexandru Hodoș și domnul Gheorghe Hodoș, și-au exprimat, printr-o scrisoare datată 14 martie 2002, dorința de a continua în fața instanței.

2.Reclamanții sunt reprezentați în fața Curții de domnul A.Vasiliu, avocat la București.Guvernul român (“Guvernul”) este reprezentat de agentul său,doamna R.Rizoiu.

3.Reclamanții au afirmat în particular că refuzul Curții Supreme de Justiție, la 11 iulie 1995, de a recunoaște tribunalelor competența pentru a demara o acțiune în revendicare,ca și de a suspenda judecata și de a trimite în fața Curții Constituționale excepția de neconstituționalitate pe care ei au ridicat-o erau contrare articolului 6 din Convenție. În afară de aceasta, reclamanții s-au plâns că această hotărâre a Curții Supreme a avut ca efect încălcarea dreptului lor cu privire la bunuri, așa cum este recunoscut de articolul 1 din Protocolul nr.1 al Convenției.

4.Petiția a fost transmisă Curții pe data de 1 noiembrie 1998, data de intrare în vigoare a Protocolului nr.11 al Convenției (articolul 5, paragraful 2 al Protocolului nr.11).

5.Petiția a fost repartizată secției I a Curții (articolul 52, paragraf 1 din regulament). În cadrul acesteia, camera însărcinată cu examinarea cauzei (articolul 27, paragraf 1 al Convenției) s-a constituit conform articolului 26,paragraf 1 din regulament.

6.Printr-o decizie din 4 mai 2000, camera a declarat petiția parțial admisibilă.

7.Atât reclamanții cât și Guvernul au depus observații scrise asupra fondului cauzei (articolul 59,paragraf 1 din regulament).

8.La 1 noiembrie 2001, Curtea și-a modificat componența secțiilor sale (articolul 25,paragraf 1 din regulamentul Curții). Prezenta petiție s-a repartizat secției a doua astfel remaniată (articolul 52,paragraf 1).

ÎN FAPT

I.CIRCUMSTANȚELE SPEȚEI

9.Reclamanții sunt cetățeni români, născuți în 1913, respectiv 1946 și 1941 și locuiesc la București.

10.La o dată care nu a fost precizată, G.H., tatăl reclamanților,a construit o casă la București, cu ajutorul unui credit bancar rambursabil pe o durată de 20 de ani.

11.În 1950, statul a luat în posesie acest imobil, invocând Decretul de naționalizare nr.92/1950. Un proces-verbal de naționalizare a fost întocmit în această privință la 29 aprilie 1950 de Consiliul municipal al orașului București.Motivele sau baza legală a acestei lipsiri de proprietate nu au fost niciodată notificate către G.H.

A. Prima acțiune în revendicare

12. La 28 mai 1990, reclamanții au sesizat judecătoria din București cu o acțiune vizând obținerea unei anulări a procesului-verbal de naționalizare din 20 aprilie 1950. Trebuie specificat că în momentul naționalizării, G.H. era funcționar și că decretul nr.92/1950 excepta de la naționalizare bunurile aparținând acestei categorii de persoane.

13. În septembrie 1990, reclamanții au sesizat Curtea Supremă de Justiție pentru ca aceasta să se pronunțe asupra constituționalității decretului nr.92/1950.

14. La 5 septembrie 1990, judecătoria București a suspendat judecata până la decizia Curții Supreme de Justiție.

15. Prin hotărârea din 14 ianuarie 1991, Curtea Supremă de Justiție se declară competentă pentru a examina constituționalitatea decretului nr.92/1950, dar respinge cererea reclamanților pe motiv că nu au sesizat Curtea în mod regulat.

16. Procedura în fața judecătoriei din București s-a reluat la data de 20 august 1991. La această dată, reclamanții au precizat că ei înțeleg să revendice casa.

17. Prin hotărârea din 18 decembrie 1991, tribunalul a constatat în primul rând că nu este competent pentru a anula procesul-verbal de naționalizare din 20 aprilie 1950. A considerat că este totuși competent pentru a constata, pe cale de excepție, ilegalitatea naționalizării, așa cum reieșea aceasta din procesul-verbal de naționalizare din 20 aprilie 1950, în raport cu Decretul nr.92/1950. A constatat, în sfârșit, că reclamanții erau proprietarii legitimi ai casei.

18. În absența recursului, această hotărâre devine definitivă neputând fi atacată prin căile de recurs ordinar.

19. La o dată care nu a fost precizată, procurorul general a formulat în fața Curții Supreme de Justiție un recurs extraordinar împotriva acestei hotărâri, pe motiv că judecătoria nu este competentă să se pronunțe asupra excepțiilor de neconstituționalitate ale Decretului nr.92/1950.

20. Printr-o hotărâre din 8 iulie 1993, Curtea Supremă de Justiție anulează judecata, pe motiv că tribunalul, deși sesizată cu două plângeri, și anume anularea procesului-verbal de naționalizare și revendicarea casei, nu s-a pronunțat decât asupra acesteia din urmă. Dosarul a fost retrimis pentru o nouă judecată la judecătorie.

21. Prin hotărârea din 14 aprilie 1994, judecătoria respinge cererea de anulare a procesului-verbal de naționalizare, pe motiv că nu este vorba despre un act administrativ, ci de un simplu act material, și că, în orice circumstanță, acțiunea în anulare era prescrisă.

În ceea ce privește acțiunea în revendicare, judecătoria a constatat mai întâi că procesul-verbal de naționalizare a fost făcut sub imperiul Constituției din 1948, care garanta dreptul de proprietate. S-a judecat apoi, că, în cadrul unei acțiuni în revendicare, tribunalele erau competente să examineze aplicarea Decretului nr.92/1950. S-a constatat că decretul nr.92/1950 prevedea două condiții pentru aplicarea sa : o condiție de fond, și anume, criteriul de naționalizare conform căruia erau naționalizate locuințele care aparțineau anumitor categorii de persoane, și o condiție de formă, și anume, menționarea bunului naționalizat în listele anexate decretului, condiție destinată să asigure opozabilitatea actului terților. S-a estimat apoi că, pentru constituirea legală a dreptului de proprietate a statului, aceste două condiții trebuiau respectate cumulativ. Ori, tribunalul a constatat că G.H. era funcționar, care nu făcea parte din naționalizare și deci, Decretul nr.92/1950 nu putea să i se aplice, chiar dacă casa figura pe listele anexate decretului. S-a hotărât din acel moment că reclamanții erau, chiar ca moștenitori ai lui G.H., proprietarii imobilului revendicat și a ordonat primăriei din București de a nu mai împiedica posesia lor asupra imobilului mai sus menționat.

22. La 21 iunie 1994, primăria din București a introdus apel, dar l-a retras la data de 20 septembrie 1994.

23. Prin hotărârea din 5 octombrie 1994, Tribunalul Municipiului București a constatat retragerea apelului, în fapt hotărârea din 14 aprilie 1994 devenind definitivă, nemaiputând fi atacată pe căile ordinare de recurs.

B. Recursul în anulare

24. La 2 februarie 1995, Curtea Supremă de Justiție, judecând în Secții Unite, a hotărât, cu o majoritate de 25 de voturi pentru, împotriva 20, de a schimba jurisprudența Secției civile în sensul că tribunalele nu erau competente pentru a cenzura Decretul nr.92/1950 și să ordone restituirea imobilelor naționalizate în aplicarea acestui decret.

25. La 12 aprilie 1995, prin aplicarea articolului 330 din Codul de procedură civilă (de acum înainte prescurtat C.P.C), Procurorul General al României a formulat un recurs în anulare împotriva deciziei din 14 aprilie 1994, pe motiv că primii judecători și-au depășit competența examinând legalitatea aplicării decretului mai sus citat.

26. În fața Curții Supreme de Justiție, reclamanții au invocat neconstituționalitatea articolului 330 din C.P.C. Ei au arătat că posibilitatea procurorului general de a formula un recurs în anulare la orice dată, fără restricție de termen, împotriva unei hotărâri definitive, era contrar cu egalitatea părților în exercitarea dreptului la recurs, principiu garantat de Constituția din 1991. Ei cereau, de asemenea, prin aplicarea articolului 32 din Legea de organizare a Curții Supreme de Justiție și a articolului 23 din Legea de organizare a Curții Constituționale, ca judecata să fie suspendată și Curtea Supremă de Justiție să trimită excepția de neconstituționalitate în fața Curții Constituționale.

Pe fond, reclamanții cereau respingerea recursului în anulare. Ei apreciau că, pe de o parte Decretul nr.92/1950 era în contradicție cu Constituția din 1948 prin publicarea parțială și nerespectarea principiului conform căruia orice expropriere trebuia să fie făcută cu un scop de utilitate publică și doar după plata unei juste despăgubiri. Pe de altă parte, reclamanții susțineau că, de fapt G.H. era funcționar în momentul naționalizării, actul de naționalizare al casei fiind în contradicție cu dispozițiile decretului amintit, care prevedeau că nu pot fi naționalizate locuințele aparținând salariaților. În sfârșit, reclamanții se prevalau de articolul 21 din Constituția română din 1991, care garantează liberul acces la justiție fără nici o limită.

27.În urma ședinței din 5 iulie 1995, Curtea Supremă de Justiție respinge excepția de neconstituționalitate ridicată de reclamanți, pe motiv că nici o dispoziție legală nu a fost încălcată.

28. Prin hotărârea din 11 iulie 1995, Curtea Supremă de Justiție a anulat decizia din 14 aprilie 1994 și a respins acțiunea reclamanților. Subliniind că legea era un mijloc de achiziționare a proprietății, Curtea a constatat că statul s-a împroprietărit cu casa în discuție chiar în ziua intrării în vigoare a decretului de naționalizare nr.92/1950 și a reamintit că aplicarea acestui decret nu putea fi controlată de instanțele judecătorești. În consecință, Curtea a estimat că primii judecători și-au depășit atribuțiile și au împietat asupra celor ale puterii legislative. Curtea a concluzionat că în orice caz, noi legi vor prevedea măsuri de reparație pentru bunurile pe care statul le-a luat în mod abuziv.

29. La 27 septembrie 1996, în baza legii nr.112/1995 statul a vândut imobilul în litigiu către S.V., fost locatar al imobilului sus menționat.

C. A doua acțiune în revendicare

30. La o dată neprecizată, reclamanții au introdus o nouă acțiune în revendicare pentru imobilul menționat în fața tribunalului în primă instanță din sectorul 1 al orașului București.

31. Prin decizia din 3 martie 1998 tribunalul a admis acțiunea și a constatat dreptul de proprietate al reclamanților asupra imobilului în litigiu. Această hotărâre devine definitivă în absența apelului.

32. Autoritățile competente au refuzat executarea acestei decizii, pe motiv că amintitul imobil a fost deja vândut fostului locatar.

D. Acțiunea în anulare a contractului de vânzare a imobilului unui terț

33. La 25 iunie 1998 reclamanții au introdus la tribunalul în primă instanță a sectorului 1 din București o acțiune în anulare a contractului de vânzare a imobilului pe care societatea de stat H. a încheiat-o în 1996 cu S.V. Reclamanții au arătat că legea nr. 112/1995 nu putea constitui un fundament legal pentru menționata vânzare, ținând cont că în virtutea acestei legi, puteau face obiectul vânzării doar imobilele naționalizate în mod legal, către terți, persoane particulare. Ori aici nu era cazul imobilului în litigiu, care a fost naționalizat în mod ilegal.

34. În ședința din 11 noiembrie 1998, S.V. face o cerere de punere în cauză a societății H., în virtutea articolului 1339 din Codul civil și a articolelor 57 și 58 coroborate din C.P.C.

35. Prin decizia din 30 iunie 1999 tribunalul admite cererea reclamanților.

36. La o dată neprecizată, S.V. face apel la această decizie. Arată că tribunalul nu s-a pronunțat asupra cererii sale formulate în ședința din 11 noiembrie 1998.

37. Prin decizia din 11 ianuarie 2000 Tribunalul Municipiului București admite apelul său, anulează decizia primei instanțe și dispune trimiterea cauzei în fața judecătoriei sectorului 1 București.

38. Reclamanții introduc un recurs împotriva acestei decizii. A fost respins printr-o hotărâre definitivă a Curții de Apel București la data de 30 mai 2000.

39. La o dată neprecizată, procedura a fost reluată în fața tribunalului în primă instanță a sectorului 1 București. Prin decizia din 26 ianuarie 2001, tribunalul a admis cererea reclamanților și a constatat că contractul în litigiu era lovit de nulitate absolută. Această decizie devine definitivă fiind confirmată în apel și în recursurile părților pârâte prin hotărârea Curții de Apel București din 14 martie 2002.

II. DREPTUL ȘI PRACTICI INTERNE PERTINENTE

40. Dispozițiile pertinente ale legii nr. 56 din 9 iulie 1993 privind Curtea Supremă de Justiție sună astfel :

Articolul 31

“Dacă o secție a Curții consideră necesară operarea de schimbări a jurisprudenței, ea trebuie să suspende judecata și să sesizeze Secțiile Unite ale Curții Supreme de Justiție. După ce Secțiile Unite reunite au judecat asupra schimbării jurisprudenței, procesul se reia”

Articolul 32

“ Curtea Supremă de Justiție suspendă judecata atunci când o excepție de neconstituționalitate privind legea aplicabilă cauzei este ridicată în fața Curții și sesizează Curtea Constituțională cu această excepție, în conformitate cu legea. Procesul în fața Curții Supreme de Justiție se reia atunci când decizia definitivă a Curții Constituționale i-a fost notificată”.

41.Celelalte dispoziții legale și jurisprudența internă pertinentă sunt descrise în hotărârea Brumărescu împotriva României.

ÎN DREPT

I.OBSERVAȚII PRELIMINARE

42.Curtea notează că doamna Hodoș Elena a decedat în 7 iulie 1999, dar moștenitorii ei și-au exprimat prin scrisoarea din 14 martie 2002, dorința de a relua procesul. Curtea a estimat că, având în vedere obiectul prezentei cauze și ansamblul elementelor pe care le deține, moștenitorii doamnei Elena Hodoș pot avea pretenția să aibă un interes suficient pentru a justifica continuarea examinării cererii și să li se recunoască calitatea de a se substitui de acum încolo în cauză doamnei decedate (a se vedea hotărârile Vocaturo împotriva Italiei din 24 mai 1991, seria A nr.206-C,p.29; G. împotriva Italiei din 27 februarie 1992 și Pandolfelli și Palumbo împotriva Italiei din 27 februarie 1992).

II.ASUPRA EXCEPȚIEI PRELIMINARE A GUVERNULUI

43. Conform Guvernului, faptele noi intervenite după introducerea, de către reclamant, a celei de a doua acțiuni în revendicare, antrenează pentru ei pierderea calității de victime, în sensul art. 34 din Convenție.

44.Reclamanții invită Curtea să continue examinarea cauzei.Ei arată în primul rând că ei au fost privați de bunul lor pe care nu l-au văzut niciodată restituit. Ei subliniază, de asemenea, că deși li s-a recunoscut dreptul de proprietate la o a doua procedură în revendicare, nu se pot bucura de bunul lor, statul vânzând între timp imobilul unui terț.Ei adaugă, în final, chiar dacă jurisdicțiile naționale au constatat că acest contract de vânzare a imobilului lor unei terțe persoane este lovit de nulitate absolută, punerea lor în posesie a bunului în litigiu nu rămâne mai puțin incert.

Arată, de asemenea, că este posibil ca procurorul general să formuleze un recurs în anulare împotriva deciziilor prin care tribunalele au constatat că acest contract de vânzare era atins de nulitate și pe de altă parte, dreptul român permite vechiului locatar să obțină prelungirea duratei de închiriere. Ei estimează că de acum încolo hotărârea din 3 martie 1998 nu îi va mai priva de calitatea de victime, pe care au avut-o și pe care o au.

45.Curtea le reamintește că o decizie favorabilă reclamantului nu ajunge în principiu pentru a-i retrace calitatea de victimă decât dacă autoritățile naționale au recunoscut, explicit sau în fond, și apoi au îndreptat violarea Convenției (a se vedea, între altele, hotărârea Ludi împotriva Elveției din 15 iunie 1992). Ori, se notează în cauză că în prezent reclamanții se găsesc în aceeași situație ca la data de 11 iulie 1995. De atunci, judecata din 3 martie 1998 nu a șters în totalitate consecințele hotărârii Curții Supreme de Justiție, în ceea ce privește dreptul de a se bucura de dreptul de proprietate.

În plus, Curtea observă că plângerile reclamanților nu se limitează doar la amestecul, prin hotărârea Curții Supreme de Justiție din 11 iulie 1995, în dreptul lor de proprietate, dar privesc în mod egal și violarea articolului 6, paragraful 1 din Convenție prin aceeași hotărâre. Deci reclamanții se pot pretinde incontestabil victime prin anularea unei decizii judecătorești definitive care a fost în favoarea lor și prin constatarea că tribunalele nu au fost competente pentru a examina acțiuni în revendicare, așa cum au fost ele introduse (în conformitate cu mutatis mutandis, decizia Brumărescu împotriva României).

46. În aceste circumstanțe, Curtea estimează că reclamanții pot să se pretindă victime ale violării unei Convenții, în sensul articolului 34 din Convenție.Excepția ridicată de Guvern a fost respinsă, existând motive serioase în acest sens.

III.VIOLAREA INVOCATĂ DE ARTICOLUL 6 § 1 AL CONVENȚIEI CARE ESTE EXTRASĂ DIN ACCESUL ÎN FAȚA UNUI TRIBUNAL

47.Reclamanții invocă o violare a articolului 6§1 din Convenție care garantează dreptul de acces la un tribunal, având în vedere hotărârea din 11 iulie 1995 a Curții Supreme de Justiție

refuzând judecătorilor dreptul de a examina validitatea titlului de proprietate de care se prelevă statul. Articolul 6§1 din Convenție are următoarele dispoziții, în partea care ne interesează :

“1. Orice persoană are dreptul ca o cauză a sa să fie în mod echitabil auzită public și într-un termen rezonabil, de un tribunal independent și imparțial, stabilit de lege, care va decide asupra contestațiilor privind drepturile sale și obligațiile cu caracter civil...”

48. În memoriul lor, reclamanții au arătat că refuzul Curții Supreme de Justiție de a recunoaște tribunalelor competența pentru a rezolva o acțiune în revendicare este contrară dreptului la un tribunal, drept garantat de articolul 21 din Constituția română și articolul 3 din Codul civil român, care reglementează denegarea de justiție.

49. Guvernul admite că reclamanții s-au văzut puși în fața unui refuz de acces la tribunal, dar consideră că acest refuz a fost temporar și că în orice caz, a fost justificat pentru a asigura respectarea normelor de procedură și principiul separării puterilor într-un stat de drept.

50. Curtea trebuie să arate deci dacă hotărârea din 11 iulie 1995 a încălcat articolul 6§ 1 al Convenției.

51. Curtea reamintește că, în cauza Brumărescu împotriva României, cauză amintită mai sus (p.261, §§ 61-62), ea a concluzionat că refuzul Curții Supreme de Justiție de a recunoaște tribunalelor competența pentru examinarea litigiilor privind, ca și în prezenta cauză, revendicări imobiliare, a încălcat articolul 6§1 din Convenție.

52. Curtea estimează că nimic din această cauză nu permite să se distingă din acest punct de vedere de cauza Brumărescu mai sus citată. Ea estimează de acum înainte că excluderea de către Curtea Supremă de Justiție a acțiunii în revendicare a reclamanților de la tribunale este în sine contrară dreptului de acces la un tribunal, acces garantat de articolul 6§1 din Convenție. Deci, a avut loc o violare a articolului 6§1 din Convenție.

IV. ÎN PRIVINȚA VIOLĂRII INVOCATE A ARTICOLULUI 6§1 DIN CONVENȚIE EXTRASĂ DIN ECHITATEA PROCEDURII

53.Reclamanții se plâng de faptul că nu au beneficiat de un proces echitabil în fața Curții Supreme de Justiție, având în vedere, pe de o parte refuzul acestei jurisdicții de a suspenda judecata și de a trimite excepția de neconstituționalitate în fața Curții Constituționale și, pe de altă parte, de caracterul contradictoriu al hotărârilor Curții Supreme de Justiție din 14 ianuarie 1991, 8 iulie 1993 și 11 iulie 1995. Ei invocă o încălcare a articolului 6§1 din Convenție.

54.În memoriul lor, reclamanții fac ,de asemenea, dovada că refuzul Curții Supreme de Justiție, în cadrul audierii din 5 iulie 1995, ședința în care s-a cerut suspendarea judecării și trimiterea excepției de neconstituționalitate în fața Curții Constituționale este contrară dispozițiilor legale naționale. Ei consideră printre altele că hotărârea din 11 iulie 1995, în ceea ce a spus că instanțele judiciare nu erau competente pentru a soluționa o problemă de legalitate a naționalizării, era arbitrar, ținând cont de faptul că s-a afirmat anterior de către Curtea Supremă de Justiție competența tribunalelor în materie.

55.Guvernul admite că nu s-a făcut o corectă aplicare a articolului 32 din Legea 56/1993 de către Curtea Supremă de Justiție, care cerea să se trimită excepția de neconstituționalitate în fața Curții Constituționale. Cu toate acestea, acest fapt nu ar afecta echitatea procedurii, deoarece Curtea Constituțională, sesizată ulterior în cazuri similare, a judecat în mod constant că articolul 330 din C.P.C. este în conformitate cu exigențele Constituției. În ceea ce privește contradicțiile hotărârilor Curții Supreme de Justiție, Guvernul estimează că nu se pune nici o problemă în ceea ce privește articolul 6§1, ținând seama de faptul că orice jurisdicție este liberă să-și schimbe jurisprudența.

56.Curtea reamintește că în cauza Brumărescu ea a concluzionat că s-a încălcat articolul 6§1 pe motiv că anularea unei hotărâri definitive este contrară cu principiul securității juridice. Curtea estimează că nimic din speță nu permite să se facă distincția din acest punct de vedere cu cauza Brumărescu mai sus citată și că,prin aplicarea care a făcut-o a dispozițiilor articolului 330 din C.P.C.care reglementează recursul în anulare., Curtea Supremă de Justiție a contestat principiul securității raporturilor juridice, și prin aceasta, dreptul reclamanților la un proces echitabil în sensul articolului 6§1 din Convenție. A existat deci violare a acestui articol la acest punct.

57.Având în vedere considerentele care urmează, Curtea nu estimează necesar să se aplece asupra plângerii extrase din articolul 6§1 din Convenție privind refuzul Curții Supreme de Justiție de a suspenda judecata și de a trimite în fața Curții Constituționale excepția de neconstituționalitate ridicată de reclamanți.

58. Reclamanții se plâng, de asemenea, de reînnoirea jurisprudenței Curții Supreme de Justiție ; Curtea estimează că aici este vorba despre modalitățile de aplicare ale dreptului intern, care nu intră în competența sa (cazul Kozlova și Smirnova împotriva Letoniei). Prin urmare nu există o violare a articolului 6§1 asupra acestui punct.

V. VIOLAREA INVOCATĂ A ARTICOLULUI 13 DIN CONVENȚIE

59. Reclamanții estimează că refuzul Curții Supreme de Justiție de a suspenda judecata și de a trimite excepția de neconstituționalitate în fața Curții Constituționale constituie, de asemenea, o violare a dreptului lor la un recurs efectiv, în sensul articolului 13 din Convenție care dispune astfel :

Articolul 13

" Orice persoană ale cărei drepturi și libertăți fundamentale recunoscute în Constituție au suferit o încălcare, au dreptul să introducă un recurs efectiv în fața instanței naționale, chiar atunci când când încălcarea s-a comis de persoane care acționează în exercițiul funcțiilor lor oficiale".

60. Guvernul nu a prezentat observații în această privință.

61. Curtea reamintește că atunci când dreptul revendicat este un drept cu caracter civil, articolul 6§1 constituie *lex specialis* în raport cu articolul 13, ale cărei garanții se găsesc absorbite de aceasta. Imediat ce a examinat reclamațiile reclamanților privind articolul 6§1, Curtea nu estimează a fi necesar să se plaseze pe terenul articolului 13 (cauza Kudla împotriva Poloniei).

VI. VIOLAREA INVOCATĂ A ARTICOLULUI 1 DIN PROTOCOLUL NR.1 AL CONVENȚIEI

62. Reclamanții s-au plâns de faptul că prin anularea deciziei din 14 aprilie 1994, Curtea Supremă de Justiție i-a privat de dreptul lor de proprietate, fără ca această privare să fie urmată de un scop de utilitate publică și fără ca dâșii să primească o despăgubire. Ei invocă articolul 1 din Protocolul nr.1 al Convenției, care spune după cum urmează :

" Orice persoană fizică sau morală are dreptul respectării bunurilor sale. Nimeni nu poate fi privat de proprietatea sa decât pentru cauze de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului pe care îl are statul de a pune în vigoare legile pe care le crede de cuviință pentru reglementarea folosirii bunurilor în conformitate cu interesul general sau pentru a asigura plata impozitelor sau alte contribuții sau amenzi ".

63. Guvernul admite că, în prezenta cauză, a existat atingere adusă proprietății reclamanților. Estimează că această atingere trebuie să fie examinată în lumina primei fraze a articolului 1 din Protocolul nr.1 mai sus citat. Conform Guvernului, hotărârea Curții Supreme de Justiție urmărea un scop de utilitate publică, și anume, respectarea regulilor de procedură destinate să asigure separarea puterilor în stat în opoziție cu juridicul și legislativul. În ceea ce privește proporția ingerinței, Guvernul estimează că hotărârea Curții Supreme de Justiție constituia singurul mijloc de a atinge obiectivul mai sus menționat.

64. Reclamanții resping teza Guvernului. Ei consideră că hotărârea Curții Supreme de Justiție a avut ca efect privarea abuzivă de proprietatea lor. În primul rând, această hotărâre nu a urmărit un scop de utilitate publică, căci tribunalele inferioare nu au împietat asupra domeniului legislativ, ci doar au tranșat un litigiu civil în revendicare. Printre altele, reclamanții arată că afirmația Guvernului conform căreia hotărârea Curții Supreme de Justiție urmărea un scop de utilitate publică este contrară cu realitatea, căci în 1998, procurorul general al Republicii a retras toate recursurile în anulare formulate în fața Curții Supreme de Justiție în cauzele asemănătoare. În sfârșit, reclamanții consideră că există o violare a articolului 1 din Protocolul nr.1, căci au fost privați de proprietatea lor fără să li se acorde nici un fel de despăgubiri.

65. Curtea reamintește că dreptul de proprietate a reclamanților asupra bunurilor în litigiu a fost stabilită prin hotărârea definitivă din 14 aprilie 1994 și arată că dreptul astfel recunoscut nu este revocabil. Reclamanții dețineau deci un bun în sensul articolului 1 din Protocolul nr.1 al Convenției (a se vedea hotărârea Brumărescu împotriva României).

66. Curtea relevă apoi că hotărârea din 11 iulie 1995 a Curții Supreme de Justiție a anulat hotărârea definitivă din 14 aprilie 1994 și a spus că statul era proprietara legitimă a bunului în litigiu. Curtea consideră că această situație este dacă nu identică, cel puțin analogă cu cea a reclamantului din cauza Brumărescu. Curtea consideră deci că hotărârea mai sus citată a Curții

Supreme de Justiție a avut ca efect de a priva pe reclamanți de bunul lor, în sensul celei de a doua fraze din primul paragraf al articolului 1 mai sus citat (a se vedea hotărârea Brumărescu, §§ 73-74). Ori, nici o justificare nu a fost furnizată de către Guvernul pârât față de situația astfel creată. Printre altele, Curtea relevă că reclamanții sunt privați de dreptul de proprietate asupra bunului mai bine de 50 de ani, fără să fie despăgubiți cu valoarea reală a acestuia. Se notează, de asemenea, că eforturile pe care aceștia le-au depus pentru a-și recupera imobilul au fost în van și în prezent, nu se pot bucura de bunul lor.

67. În aceste condiții, presupunând că s-ar putea demonstra că privarea de proprietate a servit unei cauze de interes public, Curtea consideră că echilibrul just între exigențele de interes general ale comunității și imperativele de apărare ale drepturilor fundamentale ale individului a fost rupt și reclamanții au suportat și continuă să suporte o încălcare specială și exorbitantă.

68. Deci, a existat și continuă să fie o încălcare a articolului 1 din Protocolul nr.1 al Convenției.

VII. APLICAREA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

69. În termenii articolului 41 al Convenției,

" Dacă se declară de către Curte că există încălcare a Convenției și a Protocoalelor sale, și dacă dreptul intern al Înaltei Părți Contractante nu permite ștergerea decât într-un mod imperfect ale consecințelor acestor încălcări , Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă".

A. Daune materiale

70. Reclamanții solicită restituirea imobilului în ansamblul său sau o sumă corespunzătoare cu valoarea reală de pe piața imobiliară, adică, conform unui raport de expertiză supusă atenției Curții, 174.100 dolari americani. Ei cer , de asemenea, mărirea cu 1.112 \$ cu titlu de chirii pe care ar fi putut să le perceapă pentru acest imobil începând cu 1992.

71. Guvernul susține, în primul rând, că suma maximă care corespunde valorii reale de pe piața imobiliară a ansamblului bunului în litigiu este de 134.003 \$. În ceea ce privește eventualele daune cu titlu de câștig, este de părere că ar trebui calculate de la data hotărârii Curții Supreme de Justiție din 11 iulie 1995. În subsidiar, Guvernul subliniază că în virtutea jurisprudenței constante a organismelor Convenției, este permis reclamanților să ceară o despăgubire cu o sumă inferioară valorii de pe piața imobiliară.

72. Curtea consideră, în circumstanțele speței, că restituirea către reclamanți a imobilului lor, așa cum a fost hotărâtă prin hotărârea definitivă din 14 aprilie 1994 și 3 martie 1998, îi plasează într-o situație echivalentă cu cea în care s-ar găsi dacă exigențele articolului 1 din Protocolul nr. 1 nu ar fi fost recunoscute.

73. În cazul în care statul pârât nu ar proceda la o astfel de restituire într-un termen de trei luni din ziua în care această hotărâre va fi definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 din Convenție, Curtea decide că va trebui să verse reclamanților, pentru daune materiale, valoarea actuală a casei.

74. În ceea ce privește determinarea sumei, Curtea arată diferența care separă metodele de calcul folosite în acest scop de expertii desemnați de părțile în litigiu.

Ținând cont de informațiile de care dispune asupra prețurilor de pe piața imobiliară a Bucureștiului, Curtea consideră valoarea de cumpărare actuală a casei și a terenului aferent la 195.000 EURO. Suma totală pe care Guvernul ar trebui să o plătească reclamanților s-ar ridica astfel la 195.000 EURO. Această sumă se convertește în lei românești cu taxa aplicabilă la data regularizării.

B. Daune morale

75. Reclamanții solicită, de asemenea, 200.000 \$ pentru prejudiciul moral suferit ca urmare a suferințelor pe care le-a indus Curtea Supremă de Justiție în 1995, privându-i de bunul lor, a doua oară, după ce reușiseră în 1994, punând capăt violării dreptului lor de către autoritățile comuniste timp de peste 40 de ani.

76. Guvernul nu este de acord cu această pretenție, considerând că nici un prejudiciu moral nu se poate reține, reclamanții neputând demonstra legătura de cauzalitate între pretensele lor

suferințe și încălcările Convenției. Mai mult, Guvernul este de părere că hotărârea Curții ar putea constitui prin el însuși o reparare echitabilă.

77. Curtea consideră că evenimentele în cauză au antrenat amestecuri grave în drepturile reclamanților privind respectarea bunurilor lor, accesul la un tribunal și la un proces echitabil, pentru care suma de 19.500 EURO ar reprezenta o reparație echitabilă a prejudiciului moral suportat. Această sumă se convertește în lei cu dobânzile de la data regularizării.

C. Interese moratorii

78. Curtea judecă ca potrivită să fixeze dobânda moratorie de 7,25% pe an.

PENTRU ACESTE MOTIVE ,CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. Hotărăște că reclamanții pot să se pretindă “victime” în sensul articolului 34 din Convenție ;
2. Hotărăște că a fost încălcare a articolului 6 § 1 din Convenție prin refuzul dreptului de acces la un tribunal ;
3. Hotărăște că a fost încălcare a articolului 6 § 1 din Convenție prin ignorarea de către Curtea Supremă de Justiție, a principiului siguranței raporturilor juridice ;
4. Hotărăște că nu este necesară examinarea reclamației privind articolul 6 § 1 din Convenție privind refuzul Curții Supreme de Justiție de a suspenda judecata și de a trimite în fața Curții Constituționale excepția de neconstituționalitate ridicată de reclamanți ;

5. Hotărăște că nu există o încălcare a articolului 6 § 1 din Convenție privind schimbarea jurisprudenței Curții Supreme de Justiție ;

6. Hotărăște că nu este necesară examinarea reclamației privind articolul 13 din Convenție ;

7. Hotărăște că a fost încălcare a articolului 1 din Protocolul nr.1 al Convenției ;

8. Hotărăște că statul pârât trebuie să restituie reclamanților imobilul lor, în termen de trei luni din ziua când hotărârea va deveni definitivă în conformitate cu articolul 44§2 din Convenție ;

9. Hotărăște că în lipsa unei astfel de restituiri, statul pârât trebuie să verse către reclamanți, în același termen de trei luni, 195.000 EURO (una sută nouăzeci și cinci mii EURO) pentru daune materiale, convertibili în lei la rata de schimb în momentul regularizării situației ;

10. Hotărăște că statul pârât trebuie să verse către reclamanți, în același termen de trei luni, 19.500 EURO (nouăsprezece mii cinci sute EURO) pentru daune morale, convertibili în lei la rata de schimb în momentul regularizării situației ;

11. Hotărăște că suma menționată la punctele (9) și (10) vor fi majorate cu o dobândă simplă de 7,25% pe an de la data expirării termenului mai sus menționat și până la vărsământ ;

12. Respinge cererea de satisfacere echitabilă pentru surplus.

Tradusă în franceză, apoi comunicată în scris la 21 mai 2002 prin aplicarea articolului 77§2 și 3 din Regulamentul Curții.

S.DOLLE

J.P.COSTA

Grefieră

Președinte

* Traducere efectuată de consilier Iolanda Szokacs, Biroul de Relații Externe, Curtea Supremă de Justiție.